

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/76/2020
Identifikačné číslo spisu: 7515214658
Dátum vydania rozhodnutia: 27.01.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Marián Sluk
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:7515214658.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne M. S.X. O., X.. O., so sídlom v Ž., N. XX, IČO: XX XXX XXX, proti žalovanému B. I., bývajúcemu vo A. Y. č. XXX, o 3 061,13 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Košice - okolie pod sp. zn. 15 C/861/2015, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 29. januára 2019 sp. zn. 6 Co/9/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanému nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice - okolie rozsudkom z 27. júna 2017 č. k. 15 C/861/2015-47 žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobkyňi sumu 3 237,31 € spolu s úrokom z omeškania vo výške 15,9% ročne zo sumy 3 061,63 € od 23. mája 2015 do 17. septembra 2024 a vo výške 5% ročne zo sumy 3 232,01 € od 2. júna 2015 do zaplatenia, to všetko do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku (I. výrok). Vo zvyšku žalobu zamietol (II. výrok). Žalobkyňi priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100% s tým, že o výške tejto náhrady rozhodne súd po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením (III. výrok). Vykonaným dokazovaním mal súd za preukázané, že strany uzavreli zmluvu o spotrebiteľskom úvere, na základe ktorej žalobkyňa poskytla žalovanému peňažné prostriedky a tento sa zaviazal ich vrátiť v dohodnutých mesačných anuitných splátkach spolu s príslušným úrokom. Zmluva bola uzavretá platne, má písomnú formu a všetky jej náležitosti sú na listinách, ktoré tvoria súčasť zmluvy. Súd dospel k záveru, že uplatnený nárok na zaplatenie istiny 3061,63€, dlžného úroku 170,38€ do predčasného zosplatnenia úveru 22. mája 2015, úroku z omeškania 2,74€ do predčasného zosplatnenia úveru 22. mája 2015 a zmluvného úroku po predčasnom zosplatnení úveru od 23. mája 2015 do zmluvne dohodnutej splatnosti úveru 17. septembra 2024, je dôvodný. V zostávajúcej časti zmluvného úroku po dohodnutej splatnosti úveru, po 17. septembri 2024, (ako 15,9% ročný úrok zo sumy 3 061,63 € od 18. septembra 2024 do zaplatenia) žalobu zamietol.

2. Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 29. januára 2019 sp. zn. 6 Co/9/2018 rozsudok súdu prvej inštancie, v napadnutom zamietajúcom výroku II. a v závislom výroku III. o náhrade trov konania, potvrdil a sporovým stranám náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

Odvolací súd sa stotožnil so závermi súdu prvej inštancie, že „ žalobkyni vznikol nárok na dohodnuté (zmluvné) úroky vo výške 15,9% ročne z istiny aj za obdobie po zosplatnení úveru avšak iba do konečnej splatnosti úveru, t.j. do 17. septembra 2024 a počnúc dňom 18. septembra 2024 tak žalobkyňa nemá právo na zmluvné úroky z istiny.“ O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu, ktorým zamietol nárok spočívajúci v zmluvných úrokoch uplatnených po dni zosplatnenia a to od 18. septembra 2024 do zaplatenia, podala 12. apríla 2019 dovolanie žalobkyňa. Jeho prípustnosť odôvodnila poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP argumentujúc tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Dovolateľka mala za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Zdôraznila, že zmluvné strany sa dohodli na tom, že dlžník je povinný platiť úroky veriteľovi od poskytnutia peňažných prostriedkov do ich vrátenia. Zastávala preto názor, že nárok na zaplatenie zmluvného úroku trvá od poskytnutia peňažných prostriedkov až po ich vrátenie, teda aj po predčasnom zosplatnení úveru. Úroky sú odplatom za poskytnutie peňažných prostriedkov, predstavujú cenu úveru, dlžník ich je povinný platiť od okamihu ich reálneho poskytnutia až do okamihu ich reálneho vrátenia. Z obsahu dovolania je teda zrejmé, že žalobkyňa za dosiaľ dovolacím súdom neriešenú považovala otázku existencie a výšky nároku na zaplatenie zmluvného úroku po predčasnom zosplatnení úveru.

4. Žalovaný sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu - žalobkyňa, v neprospech ktorej bolo rozhodnuté, zastúpená v súlade s § 429 ods. 2 písm. b/ CSP, skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), pričom dospel k záveru, že ho treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

6. Dovolateľka vyvodzovala prípustnosť (i opodstatnenosť) podaného dovolania na základe ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

7. Právne účinky dovolania nastávajú podaním tohto mimoriadneho opravného prostriedku. Prípustnosť dovolania treba preto posudzovať podľa stavu v čase jeho podania (8 Cdo 9/2019, 9 Cdo 24/2020, 9Cdo 6/2020). V posudzovanej veci žalobkyňa v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom zadefinovala relevantnú právnu otázku, ktorá v čase podania dovolania (12. apríla 2019) nebola dovolacím súdom vyriešená. Na prípustnosti podaného dovolania žalobkyne podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP nemení nič ani skutočnosť, že v čase po jeho podaní už najvyšší súd predmetnú otázku vecne vyriešil v uznesení zo 16. júna 2020 sp. zn. 5 Cdo 42/2020, ako aj v ďalších rozhodnutiach, napr. 1 Cdo 94/2019, 3 Cdo 113/2019, 7 Cdo 118/2019, 8 Cdo 237/2019, 2 Cdo 115/2019, 5 Cdo 73/2020, 8 Cdo 135/2020, 8 Cdo 221/2019, 9 Cdo 24/2020, 9Cdo 6/2020. Z hľadiska opodstatnenosti dovolania však bolo potrebné posúdiť, či pre nastolenú právnu otázku (ne)došlo podľa § 421 ods. 1 písm. a/CSP k odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho (5 Cdo 42/2020).

7.1. Vo veci sp. zn. 5 Cdo 42/2020 najvyšší súd (o. i.) uviedol: „Zmluva o úvere uzavretá medzi stranami sporu je spotrebiteľskou zmluvou podliehajúcou zákonu č. 129/2010 Z.z. Tento zákon ale nepokrýva všetky otázky vzniku úverového zmluvného vzťahu, práv a povinností strán, ktoré zo zmluvného vzťahu vyplývajú, riešenia otázok, na akú dobu je dlžník povinný platiť úroky z poskytnutého úveru, vzťah úrokov z úveru a úrokov z omeškania, výšku úrokov z omeškania, ktoré sú predmetom úpravy Obch. z. Zmluva o úvere je v zmysle § 261 ods. 6 písm. d/ Obch. z. v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy o úvere tzv. absolútnym obchodom, a preto bez ohľadu na povahu účastníkov zmluvy

o úvere je potrebné pri posudzovaní tohto právneho vzťahu vychádzať aj z ustanovení Obch. z. o zmluve o úvere (§ 497 a nasledujúce). Ustanovenia OZ sa v prípade právneho vzťahu, účastníkom ktorého je spotrebiteľ, použijú vtedy, ak v Občianskom zákonníku existuje také ustanovenie, ktoré je možné prednostne aplikovať (§ 52 ods. 2 OZ.).

8. Z ustanovení § 497 a § 502 ods. 1 Obchodného zákonníka vyplýva, že zmluva o úvere nemôže byť dohodnutá ako bezúročná. U spotrebiteľských úverov je jednou z náležitostí, ktoré musí zmluva obsahovať, uvedenie doby trvania zmluvy (§ 9 ods.2 písm. d/ zákona č. 129/2010 Z. z.). To znamená, že doba trvania zmluvy pri jej vzniku je časovo ohraničená. V súčasnej právnej úprave zmluvy o úvere absentuje explicitná úprava konečného okamihu povinnosti dlžníka platiť úroky z poskytnutých peňažných prostriedkov, v § 502 ods. 1 vete prvej Obchodného zákonníka je uvedené len to, že dlžník je povinný platiť veriteľovi úroky z úveru od doby poskytnutia peňažných prostriedkov.

9. Zo žiadneho ustanovenia Obchodného zákonníka, Občianskeho zákonníka, či zákona č. 129/2010 Z. z. nevyplýva zákaz dohody účastníkov úverovej zmluvy o povinnosti dlžníka platiť úroky z úveru až do úplného splatenia úveru. Obchodný zákonník, ani Občiansky zákonník nemodifikuje moment trvania záväzku platiť úrok, ani jeho výšku v prípade omeškania dlžníka s platením úveru ani v prospech dlžníka, ani v prospech veriteľa.

10. Za situácie, že dlžník z úverového vzťahu porušil povinnosť splácať úver, v dôsledku čoho došlo k jeho zosplatneniu veriteľom, je nutné dospieť k záveru, že neexistuje rozumný dôvod na to, prečo by dlžník nemal platiť úroky z úveru, ktoré sú odplatom za poskytnutý úver, a to vo výške, na akej sa s veriteľom dohodol. Peňažnými prostriedkami, resp. protihodnotou za ne získanou dlžník disponuje, zmluvné povinnosti porušil a z porušenia povinností profitovať nemôže, keďže zmluvné úroky sú spravidla vyššie ako úroky z omeškania.

11. Zosplatnenie je inštitút slúžiaci ochrane veriteľa, podstata úverového vzťahu a jeho existencia zostáva zachovaná, veriteľ nemá peňažné prostriedky, patrí mu za ne dohodnutá odmena, záväzok dlžníka v zmysle platenia dohodnutej odmeny zostáva nedotknutý a aplikuje sa na dobu, na ktorú bola zmluva dohodnutá ako doba riadneho splácania úveru, keďže dohodnuté úroky majú zmluvný základ. Rozdiel je len v tom, že pre omeškanie k povinnosti platiť zmluvné úroky pristupuje povinnosť platiť úroky z omeškania. Inak povedané, dlžníkovi zostáva záväzok platiť úrok rovnaký, ako v čase jeho dojednanja, t. j. veriteľovi patrí úrok v rovnakej výške a za rovnaké obdobie, bez ohľadu na to, či k omeškaniu dlžníka s platením úveru došlo alebo nedošlo.

12. Pre spotrebiteľa je však nevýhodné, aby platil úroky až do zaplatenia istiny. Dojednanie, ktorého obsahom je platenie dohodnutých úrokov až do zaplatenia istiny, jeho postavenie zhorší. Pokiaľ by totiž spotrebiteľ, ktorý sa pre svoju ekonomickú situáciu dostal s plnením splátok úveru do omeškania, musel v dôsledku vyhlásenia predčasnej doby splatnosti úveru platiť dohodnuté úroky až do úplného splatenia istiny, zaplatil by v konečnom dôsledku sumu neprimerane vysokú ako náhradu za poskytnutie peňazí. Dohodnuté úroky predstavujú cenu peňazí za ich poskytnutie na vopred dohodnuté obdobie, tzn. že jej výška musí byť stanovená v čase uzatvorenia zmluvy o úvere. Dlžník teda presne vie, koľko bude povinný za poskytnuté peniaze veriteľovi zaplatiť.

13. Túto vedomosť však dlžník - spotrebiteľ nemá v prípade dojednanja, ktoré umožňuje navýšovanie tejto ceny bez jej presného ohraničenia. Keďže spotrebiteľ nevie predpokladať časový úsek svojho omeškania, nie je možné ani určiť celkovú výšku zmluvného úroku, ktorý sa môže bez fixného ohraničenia navýšovať neobmedzene. Takto stanovená cena teda nie je vyjadrená určito, jasne a zrozumiteľne. Z tohto dôvodu potom dojednanie, ktorým sa dlžník - spotrebiteľ zaviazal platiť dohodnuté úroky až do úplného zaplatenia istiny po vyhlásení predčasnej doby splatnosti úveru spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa a takéto dojednanie je teda porušením ustanovenia § 53 ods. 1 OZ.

14. Na druhej strane postavenie veriteľa - dodávateľa sa aj bez uvedeného dojednanja nezhorší, pretože v prípade, ak mu v dôsledku nesplatenia úveru v dohodnutej dobe vznikne škoda, jeho právo zostáva

zachované, pravda po zohľadnení zaplatených úrokov z omeškania, ktoré plnia funkciu paušalizovanej náhrady škody.

15. Dovolací súd dospel k záveru, že v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.

16. Najvyšší súd i vo veciach sp.zn.: 1 Cdo 94/2019, 3 Cdo 113/2019, 7 Cdo 118/2019, 8 Cdo 237/2019, 2 Cdo 115/2019, 5 Cdo 73/2020, 8 Cdo 135/2020, 8 Cdo 221/2019, 9 Cdo 24/2020, 9Cdo 6/2020 dospel k zhodnému riešeniu právnej otázky vedúcej k záveru, že „v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí“.

17. S daným záverom sa stotožňuje dovolací súd i v tejto prejednávanej veci. Vychádzajúc z uvedeného právneho názoru, od ktorého sa nepovažuje za potrebné odkloniť, dovolací súd dospel k záveru, že žalobkyňa v tejto právnej otázke dovolaním napadla rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nespočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

18. Odvolací súd totiž žalobkyni priznal úrok z úveru aj za obdobie začínajúce po predčasnej splatnosti úveru (t.j. po 22. máji 2015) a končiace zmluvne dohodnutou dobou splatnosti úveru, ktorá mala nastať 17. septembra 2024; teda do času, ktorý by nastal pri riadnom plnení povinností žalovaného ako dlžníka z úverovej zmluvy (do 17. septembra 2024). V zostávajúcej časti (úroku z úveru od 18. septembra 2024) žalobu zamietol. Za situácie, že dlžník z úverového vzťahu porušil povinnosť splácať úver, v dôsledku čoho došlo k jeho zosplatneniu veriteľom, je nutné vziať na zreteľ, že tu neexistuje rozumný dôvod na to, prečo by dlžník nemal platiť úroky z úveru, ktoré sú odplatom za poskytnutý úver, a to do doby splatnosti úveru, na akej sa s veriteľom v úverovej zmluve dohodol. Dlžníkovi zostáva záväzok platiť úrok rovnaký, ako v čase jeho zmluvného dojednanja, t.j. veriteľovi patrí úrok v rovnakej výške a za rovnaké obdobie, bez ohľadu na to, či k omeškaniu dlžníka s platením úveru došlo alebo nedošlo. Dohodnuté úroky predstavujú cenu peňazí za ich poskytnutie na vopred dohodnuté obdobie, ktorú v danom prípade vyjadruje dohodnutá splatnosť úveru. Dlžník teda presne vie, koľko bude povinný za poskytnuté peniaze veriteľovi zaplatiť. Odvolací súd sa od ustálenej praxe dovolacieho súdu pri riešení dovolacej otázky neodchýlil. Dovolací súd dovolanie žalobkyne ako neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

19. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 453 ods. 1 CSP tak, že plne úspešnému žalovanému ich náhradu nepriznal (§ 255 ods. 1 CSP), lebo mu žiadne preukázané trovy dovolacieho konania nevznikli (R 72/2018).

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.